

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
A STUDY OF CONTRIBUTING FACTORS OF RECIDIVISM
IN DRUG OFFENSES

รศ.ดร.พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์

Pongkrit Mongkolsinh

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Social Administration Thammasat University

Author for Correspondence: Email:pongmic@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด เพื่อเปรียบเทียบกันระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก และเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด ใช้วิธีการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed method) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้กระทำผิดรวมกัน 6 คน และใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้กระทำผิดจำนวน 400 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง เช่น ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test, F-test, chi-square, logistic regression เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า เมื่อพิจารณาปัจจัยเรียงลำดับไปที่ละด้านแล้ว พบว่ามีปัจจัยเพียง 2 ด้านจากทั้งหมด 7 ด้าน คือด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด สำหรับปัจจัยภายในที่นำเอาปัจจัยมารวมกลุ่มกันประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตัวเอง การคบเพื่อน สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ในครอบครัวแล้ว พบว่าปัจจัยภายในดังกล่าวนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ในทางตรงกันข้ามปัจจัยภายนอกที่ประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจสังคม นโยบายยาเสพติด และการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมพบว่าปัจจัยภายนอกดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ แต่ถึงกระนั้นถ้าหากพิจารณาโดยรวมปัจจัยทั้ง 7 ด้านเข้าด้วยกันแล้ว จะพบว่าปัจจัยโดยรวมทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ

คำสำคัญ : การกระทำผิดซ้ำ, การเห็นคุณค่าในตัวเอง, การคบหาสมาคม, สุขภาพจิต, ความสัมพันธ์ในครอบครัว, สภาพเศรษฐกิจและสังคม, นโยบายยาเสพติด, การปฏิบัติโดยกระบวนการยุติธรรม

Abstract

The objectives of this study are to compare between the inner and outer factors being effective on the recidivism of drug offenses. Also, it is to provide the suggestions to deal with the recidivism. Methodology is the mixed method composed with the in-depth interviewed of six servants and offenders. The questionnaire was collected from 400 offenders. Many kinds of statistical values such as t-test, F-test, chi-square, and logistic regression used to analyze data. These are the results of the study. When we determine each factor, there are only two factors; family relationship and socio-economy factor, have an effect on the recidivism of drug offenses. The inner factor, composed with self-esteem, friend, mental health, and family relationship, has no effect on the recidivism of drug offenses. In contrast, the outer factor, composed with socio-economy, drug policy, and criminal justice operation, has an effect on the recidivism of drug offenses. Nevertheless, it has no effect on the recidivism of drug offenses, when we put all seven factors together as one set.

Keywords : Recidivism, Self-esteem, Friend, Mental Health, Family Relationship, Socio-economy, Drug policy, Criminal Justice Operation

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน ทั้งในแง่ของการแพร่ระบาดและการใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของกระบวนการยุติธรรมที่ท่วมท้นไปด้วยผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกว่าร้อยละ 70 ของประชากรในเรือนจำ ทัณฑสถาน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ยิ่งไปกว่านี้ผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของปัญหา “คนล้นคุก” เพราะจำนวนผู้ต้องขังมีมากจนเกินกว่าความจุ (capacity) ของเรือนจำ

สถิติผู้ต้องขังในรอบ 40 ปีที่ผ่านมา (นันทิ จิตสว่าง, 2558. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. 2561) พบว่า จำนวนผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตลอด ถึงแม้ในบางปีจะมีจำนวนผู้ต้องขังลดลงบ้างจากการใช้มาตรการกักโทษ และในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 ก็มีจำนวนผู้ต้องขังลดลงจากการมีพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 แต่เป็นการลดลงเพียงครั้งคราวหลังจากนั้นจำนวนผู้ต้องขังก็เพิ่มสูงขึ้นตามเดิม ดังนั้นเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้วจะพบว่าประเทศไทยใช้โทษจำคุกสูงมากจนมีอัตราการจำคุกสูงติดหนึ่งในสิบของประเทศที่มีอัตราการจำคุกสูงที่สุดในโลก กล่าวคือเราสูงเป็นอันดับ 8 ของโลก คือ 476 คนต่อประชากรหนึ่งแสนคน รองลงมา

จากคิวบา 551 คน และเอลซันวาดอร์ 510 คน (Wikipedia, 2018)

จำนวนผู้ต้องขังในคดียาเสพติดมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 70 นั้น ทำให้พื้นที่ในเรือนจำเหลือรองรับผู้ต้องขังในคดีความผิดร้ายแรงอื่นๆ มิได้ถึงร้อยละ 30 เหตุใดผู้ต้องขังในคดียาเสพติดจึงมีจำนวนมากถึงเพียงนี้ ตรรกะอย่างง่ายที่สุดเป็นเพราะการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดมากขึ้นกว่าเดิม แล้วการกระทำผิดในคดียาเสพติดคืออะไร คงขึ้นอยู่กับมุมมองและทัศนคติของผู้ตอบ ถ้าผู้ตอบเป็นเจ้าของที่ซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายยาเสพติด หรือเป็นผู้กระทำผิดในคดียาเสพติด มักจะมีคำตอบที่แตกต่างกัน เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะความหมายของการกระทำผิดโดยทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยแล้ว ย่อมจะนิยามหรือให้ความหมายที่ไม่ตรงกัน ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่แตกต่างกัน (ชัยฤทธิ์ ศรีวาริรัตน์. 2556)

แท้ที่จริงแล้วยาเสพติดมีมาก่อนความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ยาเสพติดมีปรากฏมานานในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ อีกทั้งมนุษย์ได้ใช้และผลิตหรือปลูกยาเสพติดมาก่อนที่จะมีการบัญญัติว่าเป็นความผิด ทุกการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่เคยเป็นความผิดจนกระทั่งมีกฎหมายบัญญัติขึ้นภายหลังให้ถือเป็นความผิด ยาเสพติดและการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงเป็นสิ่งผิดกฎหมายเพราะยาเสพติดไม่ได้เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) ในบางสังคมหรือในสังคมเดียวกันแต่เป็นคนละยุคสมัย การกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงอาจจะเป็นความผิด แต่ในอีกสังคมหนึ่งหรืออีกยุคสมัยหนึ่งอาจจะมองว่าไม่ใช่การกระทำผิดก็ได้ เมื่อบัญญัติให้ยาเสพติดเป็นสิ่งผิดกฎหมายแล้ว การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงมีทั้งที่ร้ายแรงและไม่ร้ายแรง แต่เพราะกลัวและเกลียดยาเสพติดเราจึงมักจะใช้วิธีการที่รุนแรงกับการกระทำผิดในคดียาเสพติดไม่ว่าการกระทำนั้นจะร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงก็ตาม อันเป็นที่มาของสงครามยาเสพติด (War on Drugs) ซึ่งเป็นสงครามที่ไม่มีวันชนะ ดังที่ผู้พิพากษาเกรย์ (Grays, 2012) กล่าวไว้ว่า

“สงครามยาเสพติดคือความล้มเหลวมากที่สุด ผมได้ข้อสรุปเหล่านี้มา หลังจากที่ผมใช้เวลาหลายปีในตำแหน่งพนักงานอัยการที่รัฐแคลิฟอร์เนีย อัยการของกองทัพเรือ และผู้พิพากษามาตั้งแต่ปี 1983 ที่เมืองโอแรจ มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (Orange, California) สิ่งแรกที่ผมเห็นคือเรากำลังสูญเสียเงินภาษีจำนวนมากหาศาลเกินกว่าจะจินตนาการได้ การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมและความสิ้นหวังตลอดจนความเสียหายของชีวิตผู้คนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น...”

ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งคือ ในทางอาชญาวิทยาแล้ว เป็นที่ยอมรับกันว่าโลกที่ปราศจากอาชญากรรมเป็นเพียงความเพ้อฝันที่ไม่สามารถเป็นจริงได้ เพราะถึงอย่างไรในสังคมมนุษย์ย่อมจะมีการกระทำผิดเกิดขึ้นเสมอ เพียงแต่อาจจะมากหรือน้อย และมีความรุนแรงแตกต่างกันเท่านั้น ดังนั้นตราบใดถ้าโลกไม่สามารถทำให้อาชญากรรมเป็นศูนย์ได้ อาชญากรรมที่มาจากยาเสพติดก็ไม่น่าจะหมดไปจากโลกนี้เช่นกัน โลกที่ปลอดจากยาเสพติดโดยสิ้นเชิง (Drug Free World) จึงย่อมจะไม่มี

อยู่จริง เมื่อเป็นเช่นนี้ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่าเราจะจัดการหรืออยู่อย่างไรกับอาชญากรรมและยาเสพติดให้ได้

เหตุใดคนจึงกระทำผิดในคดียาเสพติด มนุษย์เราพยายามเข้าใจและหาสาเหตุของการกระทำผิดมาตั้งแต่อดีตกาลก่อนที่วิชาอาชญาวิทยาจะอุบัติขึ้นในโลกนี้ เริ่มตั้งแต่การอธิบายเหตุผลของการกระทำผิดด้วยสิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่สามารถสัมผัสจับต้องได้ เช่น วิญญาณชั่วร้าย ภูตผี ปีศาจ ซาตาน เทพแห่งความชั่วร้าย ฯลฯ เมื่อมีลัทธิความเชื่อและศาสนาเกิดขึ้น มนุษย์จึงให้เหตุผลของการกระทำผิดไปตามหลักการและคำสอนทางศาสนาและลัทธิความเชื่อของตน เช่น เป็นเพราะบาปหรือกรรม เมื่อเข้าสู่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ภายหลังจากเกิดวิกฤตศรัทธาต่อศาสนาในยุโรป การกระทำผิดหรืออาชญากรรมจึงได้รับคำอธิบายด้วยศาสตร์หรือความรู้สมัยใหม่ซึ่งเน้นไปที่สิ่งซึ่งเป็นรูปธรรม สามารถสัมผัสจับต้องได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น การศึกษาลักษณะกระโหลก รูปพรรณ สันฐานของผู้กระทำผิดของ Lombroso ผู้เป็นบิดาของวิชาอาชญาวิทยา และเมื่อสังคมมนุษย์กลับซับซ้อนยิ่งขึ้นหลังยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม มนุษย์จึงได้เริ่มศึกษาและให้เหตุผลของการกระทำผิดจากสังคม เช่น การศึกษาของสำนักชิคาโก ที่เป็นผู้บุกเบิกนำความรู้เรื่องสังคมเข้ามาอธิบายอาชญากรรม (Zoning city) ปัจจุบันมีทฤษฎีอธิบายสาเหตุการกระทำผิดจำนวนมากและจะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการแบ่งประเภททฤษฎีดังกล่าวออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ตามศาสตร์หลักที่ใช้ศึกษาและอธิบายสาเหตุการกระทำผิด ได้แก่ กลุ่มทฤษฎีทางด้านชีววิทยา จิตวิทยา และสังคมวิทยา รวมถึงทฤษฎีประเภทที่เป็นแบบบูรณาการหลายๆทฤษฎีเข้าด้วยกัน (Intregated Theory) แต่บทสรุปหรือข้อค้นพบที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับทฤษฎีอาชญาวิทยาคือ ไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่สามารถอธิบายสาเหตุการกระทำผิดได้ดีที่สุด ทุกทฤษฎีต่างมีข้อดีและข้อด้อย เราจึงไม่สามารถอธิบายสาเหตุการกระทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยใช้แต่เพียงทฤษฎีเดียว (พงษ์ภรณ์, 2559)

ด้วยเหตุนี้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำซึ่งอ้างอิงจากทฤษฎีที่มีอยู่อย่างหลากหลายนี้ จึงประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ จำนวนมาก ดังเช่นการศึกษาของพริยา เชียร์วิชัย (2558) ประกอบด้วยปัจจัยความผูกพันทางสังคมและการคบหาสมาคม รายงานการกระทำผิดซ้ำของกรมราชทัณฑ์รัฐฟลอริดา พบว่ามี 9 ปัจจัย ประกอบด้วยอายุขณะปล่อยตัว ประวัติการกระทำผิดซ้ำ เชื้อชาติ เพศ ระดับการศึกษา ประเภทความผิด ระดับคุมขังขณะปล่อยตัว จำนวนรายงานวินัยที่ได้รับ และระยะเวลาต้องโทษ งานวิจัยของ Paul Gendreau et al., พบว่ามีตัวทำนาย (predictor) 2 แบบคือ ตัวทำนายที่มีน้ำหนักมาก เช่น ประวัติการกระทำผิดหรือพฤติกรรมต่อต้านสังคม การประสบความสำเร็จทางสังคม อายุ เพศ เชื้อชาติและครอบครัว และตัวทำนายที่มีน้ำหนักน้อย เช่น ความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกภาพแบบเก็บกด สถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเดิม ตัวทำนายของ Paul Gendreau จะคล้ายคลึงกับเรื่องของปัจจัยที่ทำให้ทำผิดหรือมีแนวโน้มที่กระทำผิด (Criminogenic needs) ที่แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยเช่นเดียวกันคือ ปัจจัยที่ตายตัว (Static factors)

เป็นปัจจัยที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ด้วยโปรแกรมหรือการบำบัดใดๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดในอนาคต เช่น อายุขณะถูกจับกุมครั้งแรก ประวัติการกระทำผิด อยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และปัจจัยอีกอย่างหนึ่งคือปัจจัยพลวัต (dynamic factors) เป็นปัจจัยที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม ขาดการศึกษาและทักษะในการทำงาน ค่านิยมและทัศนคติที่สัมพันธ์กับการกระทำผิด ซึ่งโปรแกรมบำบัดแก้ไขผู้กระทำผิดควรเน้นหรือให้น้ำหนักกับปัจจัยเหล่านี้มากเป็นพิเศษ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ หลายประการ ดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยปัจจัยภายในและภายนอก ซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัยย่อยรวมกันทั้งหมด 7 ปัจจัย ดังนี้ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การคบเพื่อน สุขภาพจิต และความสัมพันธ์กับครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยภายในที่มาจากตัวผู้กระทำผิด และปัจจัยภายนอกคือ ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคม นโยบายยาเสพติดของประเทศ และการปฏิบัติจากกระบวนการยุติธรรม

อย่างไรก็ดีแม้จะมีปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการกระทำผิดซ้ำให้เกิดขึ้นได้มากที่สุด น่าจะมาจากปัจจัยที่ไม่ได้มาจากตัวผู้กระทำผิดเอง หากแต่เป็นปัจจัยที่ผู้กระทำผิดไม่สามารถควบคุมได้ โดยเฉพาะนโยบายการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรงที่นอกจากไม่ลดแล้วยังเพิ่มการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดแบบไม่รู้จบ ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงไม่ได้ศึกษาแต่เพียงปัจจัยที่มาจากบุคคลหรือผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่ยังเน้นศึกษาปัจจัยภายนอก เช่น ปัจจัยทางด้านนโยบายซึ่งเป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ที่จะกระทำผิด เพราะนโยบายนำมาซึ่งกฎหมาย ทัศนคติ ขั้นตอน แนวทางและวิธีปฏิบัติที่ส่งผลต่อผู้ที่ต้องแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากนโยบาย ซึ่งในที่นี่ก็คือเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดที่ถูกบังคับใช้กฎหมายและนโยบายดังกล่าว ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ญาติ พี่น้องหรือครอบครัว ดังนั้นยาเสพติดจะผิดกฎหมายหรือไม่ ผู้ใช้หรือผู้เสพจะเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ คำตอบไม่ได้อยู่ที่ยาเสพติดหรือผู้เสพยาเสพติด แต่อยู่ที่ว่าสังคมนั้นมีนโยบาย กฎหมาย ทัศนคติและแนวทางที่จะจัดการอย่างไรกับปัญหาเสพติดมากกว่า เพราะความจริงแล้วยาเสพติดมีมาก่อนที่เราจะกำหนดให้มันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เพราะฉะนั้นการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้นเองและเกิดขึ้นภายหลัง โดยที่ยาเสพติดก็ยังคงเป็นยาเสพติดอยู่เช่นเดิม แต่ได้ถูกเปลี่ยนสถานะให้มาเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ตัวอย่างเช่นเรื่องของยาบ้าในประเทศไทยที่ถูกเปลี่ยนให้เป็นยาบ้า และเป็นสิ่งผิดกฎหมาย จนกลายเป็นปัญหาเสพติดที่สำคัญที่สุดของสังคมไทยในปัจจุบัน

ประกอบกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดียาเสพติดที่นอกเหนือไปจากส่วนที่เป็นของตัวผู้กระทำผิดแล้ว ปัจจัยด้านอื่นๆ โดยเฉพาะปัจจัยที่เป็นโครงสร้างหรือสิ่งที่กำหนดให้เกิดการกระทำผิดซ้ำยังมีการศึกษาวิจัยกันน้อยมาก ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงเน้นหนักไปที่ปัจจัยดังกล่าวเพื่อช่วยเติมเต็มการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดหรือการกระทำผิดซ้ำใน

คดียาเสพติดให้สมบรูณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษามีได้ปฏิเสธว่าผู้กระทำผิดก็เป็นปัจจัยหนึ่งของการกระทำผิด เพียงแต่ผู้ศึกษามีเหตุผลสำคัญ 2 ประการที่จะไม่เน้นที่ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเหตุผลประการแรกได้กล่าวถึงไปแล้วคือ ได้มีผู้ที่ทำศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มาจากปัจเจกบุคคลหรือตัวผู้กระทำผิดไว้ค่อนข้างมากแล้ว ส่วนเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ทิศทางและแนวโน้มของนโยบายที่จะบริหารจัดการกับปัญหาเสพติดของโลกได้ปรับเปลี่ยนไปแล้วในหลายประเทศ ที่สำคัญสามารถทำได้จริงและได้ผลดี ผลการวิจัยครั้งนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดท่าทีและนโยบายของสังคมไทยต่อปัญหาเสพติด บนพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและทัศนคติที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถลดการกระทำผิดในคดียาเสพติดที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด
4. เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหากับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

3. วิธีการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ จากเรือนจำ ทัณฑสถานและศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนจำนวน 400 คน และใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และนักวิชาการที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในประเด็นสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ และผู้กระทำผิดในฐานะเป็นผู้รู้หรือมีประสบการณ์ตรง รวมกันทั้งหมดเป็นจำนวนรวม 6 คน และใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) คำนวณค่าสถิติพื้นฐานเพื่อพรรณนาข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติขั้นสูงเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ ค่า t-test, F-test, chi-square, logistic regression เป็นต้น ซึ่งปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

4. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง อยู่ในวัยฉกรรจ์ มีการศึกษาต่ำ เป็นโสดและหย่าร้างมีจำนวนใกล้เคียงกัน อยู่ในครอบครัวที่ไม่สมบรูณ์ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีรายได้ค่อนข้างต่ำจึงยากจน พักอาศัยในพื้นที่ชนบทและกึ่งชนบทในบ้านพักของตนเอง ประมาณครึ่งหนึ่งมีสมาชิกในครอบครัวยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและเคยทำความผิดมาแล้ว

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลภูมิหลังกับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ พบว่า ประวัติภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้กระทำผิดต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียง 2 ด้านคือ ศาสนาและประวัติการกระทำผิด เท่านั้น ที่เหลือคือ เพศ สถานภาพสมรส ช่วงอายุ การมีบุตร การศึกษา อาชีพ รายได้ การมีสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดและฐานะครอบครัวต่างไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิด

ตาราง 1 สรุปประวัติภูมิหลังกับทัศนคติของผู้กระทำผิดที่มีต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด

ภูมิหลังของผู้กระทำผิด	ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำ	
	ค่าสถิติ	นัยสำคัญทางสถิติ
1. เพศ	$\chi^2 = -108$ (P=..762)	Not Significant
2. สถานภาพสมรส	$\chi^2 = -7.16$ (P=.128)	Not Significant
3. บุตร	$\chi^2 = 2.86$ (P=.06)	Not Significant
4. การศึกษา	$\chi^2 = 2.43$ (P=.657)	Not Significant
5. อาชีพ	$\chi^2 = .212$ (P=.713)	Not Significant
6. รายได้	$\chi^2 = 1.18$ (P=.277)	Not Significant
7. สมาชิกครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติดฯ	$\chi^2 = 2.86$ (P=..414)	Not Significant
8. ฐานะครอบครัว	$\chi^2 = .470$ (P=.493)	Not Significant
9. ช่วงอายุ	$\chi^2 = 1.70$ (P=.427)	Not Significant
10. ศาสนา	$\chi^2 = 2.838$ (P=.005) V=.133	Significant
11.ประวัติการกระทำผิด	$\chi^2 = 4.20$ (P=.040) V=.104	Significant

ประวัติภูมิหลังกับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านต่างๆ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้กระทำผิดมีทัศนคติเห็นด้วยกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำเพียง 2 ด้านจากทั้งหมด 7 ด้าน คือ ด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง และด้านการคบหาสมาคม ดังนั้นความเห็นโดยรวมจึงอยู่ในระดับปานกลางหรือไม่แน่ใจต่อปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้กระทำผิดต่อปัจจัยฯ ทั้ง 7 ด้าน

ปัจจัยด้านต่างๆ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลค่า
1. ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง	3.67	0.546	เห็นด้วย
2. ด้านการคบหาสมาคม	3.43	0.785	เห็นด้วย
3. ด้านการปฏิบัติโดยกระบวนการยุติธรรม	3.29	0.377	ปานกลาง
4. ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว	3.20	0.675	ปานกลาง
5. ด้านเศรษฐกิจและสังคม	3.17	0.624	ปานกลาง
6. ด้านนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด	2.99	0.495	ปานกลาง
7. ด้านสุขภาพจิต	2.71	0.727	ปานกลาง
รวม	3.21	0.335	ปานกลาง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้กระทำผิดในสังคมไทยอยู่ภายใต้ระบบอำนาจนิยม จึงมักตกเป็นผู้ถูกกระทำจากสังคมและระบบบริการของรัฐ ถูกกล่ลเยเพิกเฉยไปจนถึงการถูกปฏิเสธ จนทำให้หมดคุณค่าในตนเอง การมองเห็นคุณค่าในตัวเองน้อยลง มีต้นทุนต่ำ ไม่มีอะไรจะเสียอีก จึงง่ายที่จะถล่มตัวลงไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและคบหาอยู่กับกลุ่มคนประเภทเดียวกัน และทำให้พวกเขาเห็นความสำคัญหรือมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับปัจจัยทั้งสองประการมากกว่าปัจจัยอื่นที่เหลืออีก 5 ปัจจัย ตัวอย่างเช่น ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวที่แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสาเหตุสำคัญของการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำมีปัจจัยสำคัญมาจากครอบครัวที่ล้มเหลว แต่หลายคนที่ครอบครัวล้มเหลวก็ไม่ได้ทำผิด แท้จริงแล้วถ้ามองตามลำดับแล้ว ครอบครัวน่าจะเป็นปัจจัยเบื้องต้นเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านการมองเห็นคุณค่าในตัวเองและการคบหาอยู่กับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งปัจจัยสองด้านหลังนี้จะใกล้ชิดกับการกระทำผิดมากกว่า ด้วยเหตุนี้กลุ่มตัวอย่างจึงมองว่าปัจจัยสองด้านนี้มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากกว่าปัจจัยด้านอื่นๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านสุขภาพจิตที่ผู้กระทำผิดหรือกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.71) หมายความว่า คนที่ทำผิดในคดียาเสพติดส่วนใหญ่แล้วไม่ได้คิดว่าตนเองป่วยเป็นโรคจิต เพราะถึงไม่ป่วยกล่าวคือถึงแม้เป็นคนปกติก็สามารถทำความเข้าใจในคดียาเสพติดได้ ต่างจากคดีฆาตกรรมต่อเนื่อง หรือการทำความผิดร้ายแรงอย่างอื่น เช่น ข่มขืนและฆ่า หรือการกระทำทารุณกรรมต่อเพื่อนมนุษย์นั้น ผู้กระทำผิดมักจะมีจิตใจผิดปกติหรือเป็นโรคจิตจึงจะกระทำการที่รุนแรงเช่นนั้นได้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าผู้กระทำผิดบางคนไม่ได้คิดว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของตนเป็นการกระทำผิดเสียด้วยซ้ำ

การทดสอบสมมุติฐาน ในส่วนของการทดสอบสมมุติฐานจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ก) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลภูมิหลัง กับการกระทำผิดซ้ำ พบว่าเพศ ช่วงอายุ สถานภาพสมรส รายได้และอาชีพมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่เหลือคือ การมีบุตร ศาสนา ฐานะครอบครัว ชุมชนที่อาศัยอยู่ และ สมาชิกครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาเสพติดฯ ล้วนไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ

ตาราง 3 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลภูมิหลัง กับการกระทำผิดซ้ำ

ภูมิหลังของผู้กระทำผิด	การกระทำผิดซ้ำ	
1. เพศ	$t = -5.477$ ($P=.001$)	Significance
2. ช่วงอายุ	$f = 3.214$ ($P=.041$)	Significance
3. สถานภาพสมรส	$f = 2.436$ ($P=.045$)	Significance
4. รายได้	$f = -8.054$ ($P=.001$)	Significance
5. อาชีพ	$t = -2.239$ ($P=.026$)	Significance
6. การมีบุตร	$t = -1.036$ ($P=.301$)	Not significance
7. ศาสนา	$t = -.838$ ($P=.402$)	Not significance
8. ฐานะครอบครัว	$f = 1.050$ ($P=.351$)	Not significance
9. ชุมชนที่อาศัยอยู่	$f = 1.387$ ($P=.251$)	Not significance
10. สมาชิกครอบครัวเกี่ยวข้องกับยาฯ	$t = -1.093$ ($P=0.275$)	Not significance

ข) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่างๆ กับการกระทำผิดซ้ำ พบว่าเมื่อพิจารณาไปที่ละด้านมีปัจจัย 2 ด้านที่สัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวและด้านสภาพทางเศรษฐกิจสังคม ที่เหลืออีก 5 ด้าน ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด) จากการศึกษาวิจัยจำนวนมากต่างยืนยันให้ปัจจัยครอบครัวมีความสัมพันธ์หรือเป็นสาเหตุประการสำคัญของการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำ (Julie L. Jones, 2001; Paul Gendreau, 1996; พิริยา เขียววิชัย, 2558) โดยเฉพาะการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ต้องอาศัยการเอาชนะจิตใจตัวเองที่สูงมาก จึงต้องการการสนับสนุนจากหลายๆด้านรวมทั้งจากครอบครัวด้วย แต่ถ้าพิจารณาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดเป็นลำดับเรื่อยไปจนถึงการกระทำผิดเกิดขึ้น จะพบว่าครอบครัวเป็นปัจจัยต้นๆที่จะไปรวมกับปัจจัยอื่นที่ตามมาในลำดับหลังๆ เช่น เมื่อมีปัญหาครอบครัวเกิดขึ้นก่อน แล้วก็จะตามมาด้วยการหนีออกจากบ้าน และการคบหาสมาคมกับคนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น

สำหรับปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้แตกต่างกันมากระหว่างคนในสังคม แรงกดดันทางเศรษฐกิจที่ทำให้ต่อสู้ดิ้นรนได้ผลักดันให้กลุ่มคนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องผันตัวเข้าไปพัวพันกับยาเสพติดทั้งการเสพและจำหน่ายเป็นรายย่อย เช่นการใช้ยาบ้าเพื่อให้ทำงานได้นานขึ้น เรื่องของยาเสพติดจึงเชื่อมโยงกับการทำงาน นอกจากจะเป็นเรื่องของการปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึกและเรื่องของการผ่อนคลายและความสนุกสนานที่เป็นอยู่ในประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจที่ดีกว่า

ส่วนในด้านสังคมแม้สังคมไทยจะทันสมัยมากขึ้น แต่ก็ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ผู้คนในสังคมยังดำรงชีวิตในรูปแบบเดิม ผู้คนส่วนใหญ่ยังยึดถือเรื่องโชคชะตา ราศีและดวงซึ่งมันสะท้อนถึงสังคมที่ประกอบด้วยผู้คนที่ไม่ได้ใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต ประกอบกับการเลี้ยงดู ระบบการศึกษาที่ไม่ได้เน้นเรื่องของการใช้เหตุผล ประสานกับข้อมูลและการสื่อสารที่ให้ข้อมูลบนพื้นฐานของการโฆษณาชวนเชื่อในหลายๆเรื่องรวมทั้งเรื่องของยาเสพติดด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องของวาระซ่อนเร้นตามแนวทางที่ต้องการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรง จนนำไปสู่การทำให้ผู้คนในสังคมหลงเชื่อไปกับข้อมูลยาเสพติดบางชนิดที่ถูกทำให้ร้ายแรงมากกว่าความเป็นจริง

ประการสำคัญที่สุดของสภาพสังคมไทย คือการที่สังคมไม่ยอมรับผู้กระทำผิด ไม่ว่าจะ เป็นจากเพื่อน ครอบครัว โรงเรียน หน่วยงาน นายจ้าง ฯลฯ จนทำให้ไม่สามารถจะคบหาสมาคมกับคนทั่วไปได้ เมื่อรัฐตอกย้ำความร้ายแรงหรืออันตรายของยาเสพติดให้สังคมได้รับรู้มากขึ้นๆ ก็ยิ่งไปกระตุ้นให้สังคมตั้งข้อรังเกียจและหวาดกลัวผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

สังคมทันสมัยแต่ยังไม่พัฒนาสามารถสังเกตได้จากสภาพของสังคมไทยที่ยังคงมีปัญหา บุหรี่และแอลกอฮอล์ คนไทยยังสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์สูง ประมาณ 8.3 ลิตรต่อคนต่อปี (Thongchai Cholsiripong, 2017) เป็นอันดับ 3 รองจากเวียดนาม หลายคนเริ่มต้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพราะความมึนเมา ก่อนแล้วจึงมาลงท้ายที่ยาเสพติด ข้อมูลเชิงประจักษ์และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบว่าผู้กระทำผิดมองว่าสังคมไทยมีการระบาดของยาเสพติดมากเกินไป สามารถหายาเสพติดได้ไม่ยากนัก โดยสรุปแล้ว สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่กล่าวมาย่อมจะมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำซึ่งตรงตามผลการทดสอบสมมุติฐานในงานวิจัยนี้ ดังที่ปรากฏในตารางที่

ตาราง 4 ผลการทดสอบ logistic regression ระหว่างปัจจัยทั้งหมดกับการกระทำผิดซ้ำ

ตัวแปรต่างๆ	B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	.095	.215	.194	1	.660	1.099
การคบเพื่อน	.065	.174	.141	1	.708	1.068
สุขภาพจิต	.256	.194	1.753	1	.185	1.292
ความสัมพันธ์ในครอบครัว	-.479	.211	5.160	1	.023	.619
สภาพทางเศรษฐกิจสังคม	-.617	.234	6.945	1	.008	.540
นโยบายยาเสพติด	-.198	.245	.652	1	.419	.820
การปฏิบัติใน CJ	-.156	.303	.265	1	.606	.856
Constant	4.268	1.595	7.158	1	.007	71.398

แต่ถ้าพิจารณารวม 4 ด้านแรกคือ การเห็นคุณค่าในตัวเอง การคบเพื่อน สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ในครอบครัวเข้าด้วยกันเป็นปัจจัยภายในแล้ว พบว่าปัจจัยภายในดังกล่าวนี้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับการกระทำผิดซ้ำ

การกระทำผิดซ้ำ	ปัจจัยภายใน		Chi-square Sig.
	ไม่มี N=99	มี N=293	
- ไม่ได้กระทำผิดซ้ำ	29 (29.3)	87 (29.7)	.006
- กระทำผิดซ้ำ	70 (70.7)	206 (70.3)	.940

ในทำนองเดียวกันถ้าหากพิจารณารวม 3 ด้านหลังคือ สภาพทางเศรษฐกิจสังคม นโยบายยาเสพติด และการปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมเข้าด้วยกันเป็นปัจจัยภายนอกแล้ว พบว่าปัจจัยภายนอกดังกล่าวนี้ กลับมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้กระทำผิดอาจจะรู้เรื่องใกล้ตัวคือปัจจัยในมากกว่าเรื่องที่ไกลตัว ดังเช่นปัจจัยภายนอกที่ประกอบด้วยด้านการปฏิบัติ โดยกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านนโยบายยาเสพติดฯ ซึ่งจะตรงกันข้ามกับความเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติ และนักวิชาการที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ โดยมากแล้วจะให้น้ำหนักไปที่ปัจจัยภายนอกมากกว่าปัจจัยภายใน

เป็นธรรมดาที่ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกมากกว่า เช่น เรื่องของนโยบายและกระบวนการยุติธรรมรวมถึงเรื่องสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่ไม่มีหรือมีน้อยกว่าผู้กระทำผิดในเรื่องของประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับยาเสพติด จึงทำให้มักจะมองผู้กระทำผิดไปในทางลบหรืออธิบายการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำว่ามีสาเหตุมาจากข้อบกพร่องด้านต่างๆของตัวผู้กระทำผิด ด้วยเหตุนี้ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดจึงยังไม่ได้รับการเน้นย้ำในสังคมและกระบวนการยุติธรรมไทย ดังปรากฏในตารางที่ 6 ดังต่อไปนี้

ตาราง 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับการกระทำผิดซ้ำ

ปัจจัยภายนอก	ไม่มี N=33	มี N=359	Chi-square Sig.
การกระทำผิดซ้ำ			
- ไม่ได้กระทำผิดซ้ำ	5 (4.2)	114 (95.8)	3.941
- กระทำผิดซ้ำ	28 (10.3)	245 (89.7)	.047

แต่ถึงกระนั้น ถ้าหากพิจารณาโดยรวมปัจจัยทั้ง 7 ด้านเข้าด้วยกันแล้ว จะพบว่าปัจจัยโดยรวมทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโดยรวมทั้งหมดกับการกระทำผิดซ้ำ

ปัจจัยโดยรวม	ไม่มี N=207	มี N=185	Chi-square Sig.
การกระทำผิดซ้ำ			
- ไม่มีการกระทำผิดซ้ำ	54 (45.4)	65 (54.6)	3.783
- มีการกระทำผิดซ้ำ	153 (56.0)	120 (44.0)	.052

ดังนั้นเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระหว่างปัจจัยภายในกับปัจจัยนอก จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยภายนอกมีความสำคัญยิ่งกว่าปัจจัยภายใน กล่าวคือปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากกว่าปัจจัยภายใน ด้วยเหตุนี้ปัจจัยภายนอกซึ่งประกอบด้วยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม นโยบายยาเสพติดของประเทศ และการปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรม จึงควรได้รับการ

ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งยังคงให้น้ำหนักไปที่ปัจจัยภายในหรือปัจจัยที่มาจากตัวผู้กระทำผิดมากกว่า และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะ

1. จำนวนสตรีที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในคดียาเสพติด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจศึกษาหาสาเหตุและหาแนวทางป้องกัน ตัวอย่างเช่น การยกระดับคุณภาพชีวิตของสตรีในฐานะที่เป็นภรรยาและมารดา การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ มีระบบสวัสดิการหรือความช่วยเหลือให้สตรีไม่ต้องตกเป็นเบี้ยล่างของสามี และมีทางเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำผิดมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. มุมมองต่อผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดมักจะเป็นไปในทางลบหรืออธิบายการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำว่ามีสาเหตุมาจากข้อบกพร่องด้านต่างๆของผู้กระทำผิดเป็นหลัก ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วมิใช่ผู้กระทำผิดทั้งหมดที่เป็นเช่นนั้น โดยเฉพาะผู้กระทำผิดที่อายุน้อยควรได้รับการแก้ไขและปฏิบัติด้วยมุมมองที่เป็นจริงมากกว่าความมีอคติ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติควรได้รับการปรับทัศนะหรือมุมมองต่อผู้กระทำผิดไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์กับการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดหลายประการที่มีได้มาจากตัวผู้กระทำผิดโดยตรง เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเลี้ยงดูของพ่อแม่ นโยบายของรัฐเกี่ยวกับยาเสพติด การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมที่มีมาก่อนที่พวกเขาจะกระทำผิดหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประการสำคัญที่รัฐไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ปัญหายาเสพติดและผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดส่วนเป็นความบกพร่องของรัฐด้วย มิใช่ความผิดพลาดของผู้กระทำผิดแต่ฝ่ายเดียว

3. สัดส่วนการกระทำผิดจะลดลงตามอายุ โดยเฉพาะการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่ไม่ร้ายแรง แนวทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดจึงควรดำเนินการให้สอดคล้องกับลักษณะการกระทำผิดซึ่งจะมีสัดส่วนมากที่สุดในช่วงวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้นและลดลงเรื่อยๆตามอายุที่มากขึ้น ดังนั้นการทำให้เยาวชนคนหนุ่มสาวมีประวัติอาชญากรและใช้วิธีการรุนแรงจึงเป็นสิ่งที่สวนทางกับลักษณะของการกระทำผิดและเป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำผิดมากกว่าผลดี รัฐควรปรับระดับระแวดระวังประชากรในวัยดังกล่าวให้ผ่านพ้นช่วงวิกฤตของชีวิตที่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อความโหดร้ายเป็นรอยบาปที่นำไปสู่ชีวิตที่มีมมในวัยที่พวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการที่จะเพิ่มรายได้ที่ได้จากการทำงานให้สูงขึ้น จนมากพอที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานทุกระดับมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเลี้ยงตนเองได้และมีความภูมิใจในงาน

ที่ตนทำ อีกทั้งวัฒนธรรมการเลี้ยงดูที่ไม่ยอมให้ลูกโตและรับผิดชอบตัวเองต้องได้รับการปรับเปลี่ยน กับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป รายได้จึงจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยลดการกระทำผิดซ้ำได้

5. ผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดไม่ได้มีทัศนคติต่อตัวเองในทางลบเหมือนกับเจ้าหน้าที่หรือ ผู้ปฏิบัติ งานที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด โดยเฉพาะเรื่องของสุขภาพจิตควรมีการอบรมหรือให้ความรู้ เพื่อเปิดมุมมองให้กับผู้ปฏิบัติงานว่า ผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดไม่ได้เป็นผู้ที่เป็นโรคจิตเหมือนกับ อาชญากรที่กระทำความผิดร้ายแรงในคดีประเภทอื่น ผู้กระทำผิดหลายคนไม่ได้รู้สึกว่าเขาเองผิด (คนละความหมายกับการทำผิดกฎหมาย) ในขณะที่กระบวนการยุติธรรมพยายามที่ทำให้เขาสำนึกผิด จึงเป็นการปฏิบัติที่ฝืนกับความเป็นจริง และไม่มีประโยชน์ในแง่ของการแก้ไขผู้กระทำผิด รวมทั้งมี คนจำนวนไม่น้อยที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ต้องขังโดยที่ไม่ได้เป็นผู้กระทำผิด จึงขอเสนอให้เพิ่มมาตรการลดการนำผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดที่ไม่ร้ายแรงออกจากกระบวนการ ยุติธรรม

6. รัฐควรให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) ความรู้ (knowledge) เกี่ยวกับยาเสพติดที่ถูก ต้องเหมาะสมและที่สำคัญที่สุดต้องตรงกับความเป็นจริง การให้ข้อมูลความรู้แก่ประชาชนแบบผิดๆ เพราะมีวาระซ่อนเร้นเพื่อหวังผลในการข่มขู่และปราบปรามยาเสพติดนั้น เป็นคนละชุดกับความรู้ที่ ผู้กระทำผิดได้จากประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับยาเสพติดของพวกเขาเอง ตัวอย่างเช่น อดีตอธิบดีกรม สุขภาพจิตกล่าวยืนยันในการสัมมนาว่า น้ำตาลมีพิษมากกว่ายาบ้า (เวทีการสัมมนาที่จังหวัด มุกดาหาร) ไม่เป็นที่รับรู้ทั้งในสังคมและในแวดวงการศึกษาด้วย เกือบจะทุกระดับการศึกษาสอนหรือ ให้ข้อมูลไม่ต่างจากมุมมองของสังคมภายนอกรั้วสถาบันการศึกษา ความรู้ที่ได้เกี่ยวกับยาเสพติดจึง เป็นมายาคติ มองเห็นยาเสพติดและผู้ขายยาเสพติดไปในทิศทางเดียวกันหมด ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ ผลการศึกษาจึงไม่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ เพราะระดับการศึกษา ไม่ได้มีความหมายเท่ากับความรู้

7. สถาบันครอบครัวควรได้รับการส่งเสริมให้สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งตามบทบาทและหน้าที่ ที่ควรจะเป็น เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำ ผิดและการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด เช่นเดียวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยังมีลักษณะโน้ม นำให้คนทำผิดมากกว่าปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคม สร้างคุณค่าหรือค่านิยามแห่งการเคารพกฎหมาย มีระบบสวัสดิการที่เน้นเรื่องของครอบครัว การปลูกฝังและเลี้ยงดูเด็ก และเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้สามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคใหม่ หน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมจึงจำเป็นต้องทำงานลงไปถึงครอบครัวของผู้กระทำผิดด้วย มิใช่แต่เฉพาะกับ ตัวผู้กระทำผิด โดยไม่มองว่ามีหน่วยงานอื่นทำหน้าที่ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวอยู่แล้ว และปฏิเสธ ว่าเป็นบทบาทหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมโดยตรง

8. ปัจจัยภายในและภายนอกในงานวิจัยนี้ล้วนมีความสำคัญต่อการกระทำผิดซ้ำ แต่ปัจจัยภายนอกเป็นสิ่งที่ยังไม่ได้ได้รับความสนใจมากเท่ากับปัจจัยภายใน เนื่องจากเป็นเรื่องใหญ่และทำได้ยากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเรื่องของผู้ปฏิบัติมิใช่ผู้ถูกปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องปรับตัว ตัวอย่างเช่น การปรับเปลี่ยนนโยบายยาเสพติดของรัฐและผู้นำองค์กรในกระบวนการยุติธรรม การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และระบบในกระบวนการยุติธรรมต่อผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรม เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องที่ผู้กำหนดนโยบายและเจ้าหน้าที่ผู้นำไปปฏิบัติมิใช่ผู้กระทำผิดที่จะต้องปรับเปลี่ยนแก้ไข ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่าเมื่อนำปัจจัยทั้งสองมาเปรียบเทียบกันแล้ว ปัจจัยภายนอกมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยภายในโดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มผู้กระทำผิด จะมีก็แต่เพียงผู้ปฏิบัติหรือรับนโยบายไปปฏิบัติเท่านั้นที่ยังเน้นที่ปัจจัยภายในหรือข้อบกพร่องของผู้กระทำผิดและผู้กระทำผิดต้องเป็นผู้เปลี่ยนแปลงแก้ไขตัวเอง จึงเสนอให้กระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาการกระทำผิดและการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดไปที่ปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2561). ภาพรวมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทย. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย สืบค้นจาก <http://tijrold.org/upload/fileagenda/89/RoLD%2029%20Mar>
- นัทธี จิตสว่าง (2518). มาตรการทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อแก้ปัญหานักโทษล้นคุก. สืบค้นจาก <http://www.nathee-chitsawang.com>
- นัทธี จิตสว่าง และสุนนทิพย์ ใจเหล็ก. (2554). รายงานการวิจัยเรื่องเส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังในคดียาเสพติด. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ชัยฤทธิ์ ศรีวาริรัตน์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าอิสระ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยบริหารรัฐกิจและรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พริยา เขียววิชัย. (2558). การศึกษาปัจจัยด้านความผูกพันทางสังคมและการคบหาสมาคมที่แตกต่างที่มีผลต่อการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2558.
- จำเนียร ชุณหโสภาค และคณะ. (2551). รายงานการวิจัย. การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติด. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- พงศกร อินธิไชย. (2552). การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด เรือนจำกลางบางขวาง. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงษ์ภุชงค์ มงคลสินธุ์. (2560). ทฤษฎีสาเหตุการกระทำผิด. เอกสารคำสอนวิชาอาชญาวิทยาชั้นสูง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มานพ คณะโต และคณะ. (2553). โครงการศึกษาและวิจัยนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด. เครือข่ายพัฒนาวิชาการและข้อมูลสารเสพติดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2553
- ประวุฒิ ถาวรศิริ. (2532). การวิเคราะห์สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาษาอังกฤษ

- Belenko & Peugh0. (1998). Behind bars: Substance abuse and America's prison population. New York: Center on Addiction & Substance Abuse at Columbia University.
- Belenko. (1998). Research on drug courts: A critical review. National Drug Court Institute Review, 1, 1-42.
- Gray. (2012). Why our drug laws have failed and what we can do about it. Temple university press, Philadelphia, USA.
- Hanlon et al. (1998). The response of drug abuser parolees to a combination of treatment and intensive supervision. Prison Journal, 78, 31-44;
- Martin et al. (1999). Three-year outcomes of therapeutic community treatment for drug involved offenders in Delaware. Prison Journal, 79, 294-320; Nurco et al. (1991). Recent research on the relationship between illicit drug use and crime. Behavioral Sciences & the Law, 9, 221-249.
- Julie L. Jones, Factors Affecting Recidivism Rates. Recidivism Report May 2001 Florida Department of Corrections.
- Marlowe et al. (2003). A sober assessment of drug courts. Federal Sentencing Reporter, 16, 153-157.
- Melanie Norwood, Criminogenic Needs: Definition & Risk Factors. retrieved from <https://study.com/academy/lesson/criminogenic-needs-definition-risk-factors.html>.

- Langan & Levin (2002). Recidivism of prisoners released in 1994. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice.
- Spohn & Holleran (2002). The effect of imprisonment on recidivism rates of felony offenders: A focus on drug offenders. *Criminology*, 40, 329-357.
- National Institute of Justice. (1999). Annual report on drug use among adult and juvenile arrestees. Washington DC: U.S. Dept. of Justice.
- National Association of Drug Court Professionals, The Facts on Drugs and Crime in America retrieved from <https://www.Nadcp.org/sites/default/files/nadcp/Facts%20on%20Drug%20Courts%20.pdf>.
- Paul Gendreau Tracy Little Claire Goggin, A meta-analysis of the predictors of adult offender Recidivism: what works. University of New Brunswick, *CRIMINOLOGY* volume 34 number 4 1996 Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/criminogenic-needs-definition-risk-factors.html>.
- Karberg & James (2005). Substance dependence, abuse, and treatment of jail inmates, 2002. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Dept. of Justice; Fazel et al. (2006). Substance abuse and dependence in prisoners: A systematic review. *Addiction*, 101, 181-191.
- Thongchai Cholsiripong. (2017). เกาหลีใต้เป็นแชมป์ดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดในเอเชีย เฉลี่ย 10.9 ลิตรต่อปี ส่วนพีไทยครองที่ 3 Retrieved from <https://brandinside.asia/south-korea-most-drink-alcohol/>
- University of California, Los Angeles. (2005). Evaluation of the Substance Abuse and Crime Prevention Act, 2005 Report. Los Angeles: UCLA Integrated Substance Abuse Programs; Marlowe (2002). Effective strategies for intervening with drug abusing offenders. *Villanova Law Review*, 47, 989-1025.
- Wikipedia, (2018). List of countries by incarceration rate. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_incarceration_rate